

Asia: VN/2287/2020

Lausuntopyyntö työryhmän ehdotuksesta arkkitehtuuripoliittiseksi ohjelmaksi

Työryhmän ehdotus Kohti kestävästä arkkitehtuurista

Yleisiä kommentteja työryhmän ehdotuksesta

Kynnys ry katsoo, että lainsäädännössämme voimassa oleva YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva sopimus on jäänyt ohjelmaehdotusta laadittaessa liian vähälle huomiolle. Työryhmään ei ole nimitetty mukaan tahoa, joka edustaisi erityisesti vammaisia ihmisiä, kuten yleissopimuksen artikla 4.3 edellyttää vammaisia ihmisiä koskevan politiikassa ja päätöksenteossa.

YK:n vammaissopimuksen artikla 2 (Määritelmät) ja 9 (Esteettömyys ja saavutettavuus) ovat koko yleissopimuksen läpileikkaavia artikloja. Artiklan 2 kaikille sopiva suunnittelu tarkoittaa tuotteiden, ympäristöjen, ohjelmien ja palvelujen suunnittelua sellaisiksi, että kaikki ihmiset voivat käyttää niitä mahdollisimman laajasti ilman mukautuksia tai erikoissuunnittelua. Lisäksi yleissopimuksen artikla 21 käsittää tiedonsaantiin liittyviä saavutettavuuskysymyksiä erityisesti digitaalisessa ympäristössä.

Kynnys ry pitää ohjelmaehdotusta lähtökohtaisesti hyvänä ja tarpeellisenä. Rakennettu ympäristö vaikuttaa vammaisten ihmisten elämään yleensä enemmän kuin muun väestön elämään. Tästä näkökulmasta katsoen ohjelmaehdotuksessa olisi ollut tarpeen painottaa ja käsitellä vahvemmin vammaisille ihmisille merkityksellisiä teemoja, kuten esteettömyys ja saavutettavuus. Vammaisten ihmisten kannalta on positiivista, että ehdotuksen keskiössä on kestävä kehitys. Kestävä kehitys edellyttää, että se on myös sosiaalisesti kestävä. Työryhmätyöskentelyn näkökulmat mm. liittyen hyvinvointiin, terveyteen, yhdenvertaisuuteen ja osallisuuteen edesauttavat sosiaalisesti kestävästä kehityksestä.

Luku I Ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuus

-

Luku II Yhdenvertaisuus ja osallisuus

Ohjelmaehdotuksen luvun II teemat yhdenvertaisuus ja osallisuus ovat varsinkin vammaisten ihmisten kannalta olennaisen tärkeitä ja jatkuvasti ajankohtaisia teemoja. Arkkitehtuurilla ja hyvällä

suunnittelulla voidaan edistää yhdenvertaisuutta ja osallisuutta. Tavoitetila 2035 –otsikon alla mainittu periaate, että kaikki ympäristöt pyritään suunnittelemaan niin, ettei niissä ole fyysisiä esteitä on luonnollisesti kannatettava, mutta haluamme huomauttaa, että voimassaolevan lainsäädännön voidaan katsoa jo nykyisellään velvoittavan noudattamaan periaatetta.

Ohjelmaehdotuksessa on selkeästi ja hyvin todettu se fakta, että rakennettu ympäristömme on vielä monin paikoin esteellinen eikä siten kaikin tavoin mahdollista yhdenvertaista osallisuutta. Esteetön rakennettu ympäristö on ehdoton edellytys, jotta varsinkin vammaisten ihmisten tosiasiallinen yhdenvertaisuus yhteiskunnassa voi toteutua.

Kynnys ry pitää tärkeänä, että ohjelmaan on otettu toimenpide-ehdotus, jonka mukaan osallisuuden lisääminen ja eriarvoisuuden estäminen otetaan alueiden suunnittelun lähtökohdaksi. Kynnys ry pitää erityisen tärkeänä, että lähtökohtana on tarkoitus toteuttaa mm. korostamalla esteettömyyttä ja saavutettavuutta rakennetun ympäristön suunnittelun lähtökohtana sekä kehittämällä ympäristön esteettömyyden, toiminnallisuuden ja turvallisuuden kriteerejä. Myös toimenpiteet eri väestöryhmien, kuten vammaisten ihmisten, osallistumisen vahvistamiseksi kaavoitus- ja suunnitteluprosesseissa ovat tarpeellisia.

Ohjelmassa on hyvin tuotu esiin, että rakennetulla ympäristöllä on vaikutusta hyvinvointiin ja terveyteen ja, että näiden seikkojen välinen yhteys tulee huomioida aikaisempaa vahvemmin sekä sosiaali- ja terveystaloudessa että maankäytön ja rakentamisen suunnittelussa.

Luku III Talous ja kansainvälisyys

Kynnys ry huomauttaa, että myös vammaisen ihminen voi toimia kuluttajana. Se ei ole kuitenkaan monissa tilanteissa mahdollista, mikäli rakennettu ympäristö ei ole esteetön ja saavutettava.

Luku IV Merkitys ja identiteetti

-

Luku V Koulutus ja tutkimus

YK:n vammaissopimuksen artikla 9 velvoittaa Suomen valtiota toteuttamaan asianmukaiset toimet, joilla annetaan sidosryhmille koulutusta vammaisten henkilöiden kohtaamista esteettömyys- ja saavutettavuuskysymyksistä. Kynnys ry:n näkemyksen mukaan arkkitehtuuriin, muotoiluun sekä rakennus- ja ympäristösuunnitteluun liittyviin opintoihin tuleekin sisällyttää pakollinen esteettömyys- ja saavutettavuuskoulutus. Ohjelmaehdotuksesta puuttuu kokonaan esteettömyys- ja saavutettavuusosiot. Kaupunki- ja ympäristösuunnittelulla voidaan vaikuttaa merkittävästi vammaisten ihmisten turvallisuuden kokemukseen ja vähentää pelkoja, esim. kun kaupunkiympäristöissä otetaan huomioon riittävä valaistus ja esteetön toimintaympäristö.

Toimenpide-ehdotus, jonka mukaan kestävä suunnittelu ja rakentaminen nostetaan koulutuksen läpäiseväksi periaatteeksi, on sinällään kannatettava. Kestävän suunnittelun ja rakentamisen

käsitteiden sisältöä ei ole kuitenkaan ohjelmaehdotuksessa riittävästi avattu. Yleisellä tasolla työryhmän työskentelyn ja ohjelmaehdotuksen lähtökohtana on esitetty kestävän kehityksen periaate, joka sisältää mm. yhdenvertaisuuden ja osallisuuden osatekijät. Kuitenkin kyseisessä luvussa V suunnittelun ja rakentamisen kestävyuden voidaan helposti tulkita viittaavan lähinnä fyysiseen kestävyYTEEN. On tärkeitä, että kestävä suunnittelu ja rakentaminen määritellään käsitteenä siten, että sen tarkoituksena on selvästi kestävän kehityksen periaatteen toteuttaminen.

Välimaa Mikael
Kynnys ry